Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 1 września 1932 r. 719.

Treść numeru:

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Dział. Str.

Kronika.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

Kronika.

V. LITWINI PRUSCY.

Kronika.

---§---

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

N i e d o j ś c i e d o s k u t k u o t w a r c i a u n i w e r s y t e t u k a t o l i c k i e g o ."Dzień Kowieński" /195/:28.VIII powinno się było odbyć otwarcie uniwersytetu katolickiego. Z okazji tej uroczystości w obecności wyższego duchowieństwa i wielu studentów atejtininków odbyło się nabożeństwo w Bazylice. Na nabożeństwie był również obecny przedstawiciel Watykanu msgr.Arata. Odprawił nabożeństwo arcybiskup Skwireckis.

Po południu poczęto zbierać się w wyznaczonym na siedzibę uniwersytetu gmachu "Saule". Na otwarcie uniwersytetu przybyło wiele księży, przedstawicieli wyższego duchowieństwa, działaczy chrz.demokratycznych i studentów atejtininków. Mimo przybycia wielu osób uroczystość nie doszła do skutku. Nad wszelkie bowiem spodziewanie, gdy się już wiele osób zebrało, wywieszono na tablicach obwieszczenie następującej treści:

Wczoraj otrzymano od ministra Oświaty pismo, w którem powiedzianem jest, że ze względów natury zasadniczej wypowiada się minister przeciw otwarciu uniwersytetu katolickiego. W związku z tem uroczyste otwarcie uniwersytetu zostało odroczone.

Po wywieszeniu obwieszczeń zebrani powoli się rozeszli.

Jak słychać, min.Oświaty inż.Szakenis w piśmie, wystosowanem do arcybiskupa Skwireckisa powiadomił go, że otwarcie uniwersytetu katolickiego nie może nastąpić, ponieważ inicjatorowie nowej uczelni nie złożyli ministrowi podania o zezwolenie na to. Następnie minister Szakenis wskazywał w swem piśmie, że gmach "Saule" nie odpowiada celowi, dla którego został przeznaczony, gdyż jest zbyt mały i nie czyni zadość technicznym wymaganiom budownictwa szkolnego. Pozatem minister nadmienił, że nie zna programu uniwersytetu i nie został nawet urzędowo powiadomiony, kto właściwie uniwersytet otwiera.

Jak twierdzą w kołach Akcji Katolickiej, Episkopat zgodnie z konkordatem nie ma obowiązku prosić o zezwolenie na otwarcie zakładu naukowego. Obowiązkiem tu może być jedynie powiadomienie władz, że zakład naukowy został otwarty.

W związku z zakazem otwarcia uniwersytetu katolickiego odbędzie się nadzwyczajne posiedzenie Rady Akcji Katolickiej. Rada rozważy kroki, jakie należy podjąć, aby przeszkody dla otwarcia uniwersytetu zostały usunięte.

"Lietuvos Aidas" /195/: Minister Oświaty Szakenis oświadczył w sprawie niedojścia do skutku otwarcia uniwersytetu katolickiego co następuje: Inicjatorzy otwarcia uniwersytetu katolickiego zakomunikowali, że postanowili otworzyć uniwersytet i wyznaczyli termin otwarcia bez porozumienia z M-stwem Oświaty. Zakomunikowali oni, że uniwersytet będzie się składał z wydziału handlowego i Instytutu Akcji Katolickiej. Na Litwie wyższe uczelnie mogą być otwierane na mocy osobnych ustaw. Dla wydania ustawy w sprawie założenia wyższej uczelni potrzebny jest statut uczelni, z któregoby można się było orjentować, jak się będzie odbywała nauka w danej uczelni, jaki jest plan nauczania i t.d. Inicjatorzy uniwersytetu katolickiego statutu nie przedłożyli, a tylko zakomunikowali o otwarciu uniwersytetu. Pozatem w zawiadomieniu swem inicjatorzy podali tylko tyle danych, ile by wystarczyło dla otwarcia uniwersytetu ludowego.

Pozatem oświadczenie inicjatorów uniwersytetu, że uniwersytet utrzymany będzie drogą ofiar również wydaje się mgliste. Niepewną jest bowiem rzeczą, czy uniwersytet potrafi się utrzymać.

Wreszcie pozostaje sprawa czysto techniczna, a mian., że lokal w gmachu "Saule" obrany dla nowego uniwersytetu nie jest dlań odpowiedni. W wymienionym gmachu mieszczą się już obecnie dwie szkoły żeńskie subsydjowane przez rząd a mian.seminarjum nauczycielskie "Saule" i gimnazjum kazimierzanek, nie licząc internatu dziewcząt. Wtłoczyć do tego gmachu jeszcze jedną szkołę, do której notabene uczęszczałaby większość mężczyzn jest rzeczą niemożliwą ze względów higjenicznych i pedagogicznych.

Powyższe oświadczenie zaopatruje "Liet.Aidas" w następujący komentarz: W związku z nieodbyciem się w dn.28 sierpnia otwarcia uniwersytetu katolickiego w gmachu "Saule", inicjatorzy ogłosili naste-

pujące oświadczenie: "28 sierpnia J.E.Minister Oświaty wyraził na piśmie zasadnicze przeszkody w otwarciu uniwersytetu katolickiego. Wobec tego po odprawieniu nabożeństwa związanego z aktem otwarcia uniwersytetu uroczyste posiedzenie przewidziane w gmachu "Saule" nie odbędzie się z przyczyn niezależnych od kierownictwa uniwersytetu katolickiego". Z rozmowy z min.Oświaty wyraźnie wynika, jakie to były prawdziwe przyczyny nieotwarcia uniwersytetu. Kierownictwo uniwersytetu nietylko nie spełniło całego szeregu stosowanych przy otwieraniu uczelni warunków M-stwa Oświaty, lecz nawet nie raczyło prosić o pozwolenie. Wreszcie kierownictwo uniwersytetu nie zawahało się przed opublikowaniem ogłoszenia, że otwarcie uniwersytetu nie odbyło się nie z winy kierownictwa. Czy to po katolicku?

W y w i a d z r e k t o r e m u n i w e r s y t e t u W i t o l d a W i e l k i e g o w s p r a w a c h u n i w e r s y t e c k i c h ."Echo" /Nr.234/:Rektor uniwersytetu Witolda Wielkiego prof. Czepinskis oświadczył przedstawicielom prasy, że w r.b. nie przewiduje się żadnych zmian w składzie personelu uniwersytetu, ani też w programie. Rektor wyraził wątpliwości czy się uda w bież.semestrze założyć katedrę prawa kłajpedzkiego, gdyż dotychczas nie znalazł się kandydat. Następnie rektor nie wierzy w możliwość przekształcenia wydziału fizyczno-matematycznego na instytut samodzielny. Na miejsce zmarłego prof.Radzwickasa zaproszono młodego i energicznego dr.Zubkusa. Katedra zmarłego prof.Yczasa narazie wakuje. Wydział humanistyczny zaprosi jednak trzech młodych specjalistów z tego przedmiotu /historja Litwy/: Dumcziusa, Szapokasa i Jakstasa.

W sprawie uniwersytetu katolickiego rektor oświadczył, że jego zdaniem im więcej zakładów naukowych, tem lepiej, zwłaszcza o ile zakłady takie nie potrzebują poparcia skarbu.

D o k o ł a s p r a w y V o l d e m a r a s a ."Dzień Kowieński" /195/:Trybunał Najwyższy postanowił na swem ostatniem posiedzeniu zawezwać następujących nowych świadków na proces prof.Voldemarasa w sprawie koron duńskich, jaki się odbędzie 27 września: prezydenta państwa Smetonę, prezesa Rady Stanu Szylingasa, premjera Tubelisa i b.marszałka sejmu dr.Staugajtisa. Wszyscy ci świadkowie zostają zawezwani na żądanie obrony.

O b c h ó d 550-t e j r o c z n i c y ś m i e r c i K i e j s t u t a ."Dzień Kow."/192/:25 września upływa 550 lat od śmierci W.Ks.L.Kiejstuta. W związku z tem Związek Strzelców opracował nast. program obchodu tej rocznicy: 25 września wszystkie domy i urzędy państwowe udekorowane będą flagami państwowemi i portretami Kiejstuta. Tegoż dnia w kościołach i domach modlitw odbędą się nabożeństwa z udziałem przedstawicieli organizacyj, szkół, strzelców i t.p. Odbędą się w różnych salach okolicznościowe odczyty publiczne. W wigilję rocznicy we wszystkich szkołach również zorganizowane będą okolicznościowe odczyty.

S p r a w y u n i w e r s y t e t u W i t o l d a W i e l k i e g o ."Dzień Kow." /194/:Na nieobsadzoną dotąd po zgonie prof.J.Yczasa katedrę historji ma być zaproszony b.prof.uniwersytetu dorpackiego, a obecnie prof.uniwersytetu rosyjskiego w Pradze I.Lappo.

Do dn.25 sierpnia wpłynęło do kancelarji uniwersytetu 207 podań absolwentów szkół średnich. Ilość wstępujących w ciągu ostatnich dni wzrosła, jednak, jak przypuszczają, będzie znacznie mniejsza niż w r.ub.

G a l e r j a s z t u k i l i t e w s k i e j ."Dzień Kow."/194/: 4 września zostanie otwarta galerja sztuki litewskiej, zainicjowana i zorganizowana przez malarzy Litwinów. Zostaną wystawione obrazy różnych malarzy narodowości litewskiej. Galerja będzie miała charakter stały. Celem jej będzie zaznajomienie społeczeństwa litewskiego, a zwłaszcza młodzieży szkolnej ze sztuką litewską.

P o w r ó t l o t n i k ó w l i t e w s k i c h z a t r z y m a n y c h w P o l s c e."Liet.Aid."/195/:24 sierpnia dwaj uczniowie szkoły lotniczej w Kownie Kejgelis i Stasziulonis, odbywając lot próbny zbłądzili i trafili na terytorjum polskie, gdzie byli zatrzymani. 27 sierpnia obaj lotnicy zostali zwolnieni i powrócili tym samym samolotem do Kowna.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

V I - t y z j a z d p o l s k i e j m ł o d z i e ż y a k a d e m i c k i e j L i t w y ."Dzień Kow." /195/: 26 i 27 sierpnia r.b. odbył się w Kownie VI-ty Doroczny Zjazd Polskiej Młodzieży Akademickiej Litwy. Liczba uczestników wynosiła 175 osób. Obrady zjazdu zagaił prezes Związku Polskiej Młodzieży Akademickiej Litwy p.Cz.Mikołajunas, witając w serdecznych słowach gości oraz koleżanki i kolegów. Po ukonstytuowaniu się prezydjum i przemówieniach powitalnych odczytano depesze i listy gratulacyjne.

Nastąpiły komunikaty poszczególnych środowisk: w Belgji, Czechosłowacji, Francji, Kownie.

Po rozważeniu kwestji dalszej działalności Związku, zjazd przyjął następujące uchwały:

I/VI-ty zjazd Polskiej Młodzieży Akademickiej Litwy, stwierdzając, iż dotychczasowy udział akademików Polaków w pracy społecznej był stosunkowo często tylko dorywczy i nie nosił charakteru masowego, ponownie usilnie nawołuje całą młodzież akademicką Litwy do zwrócenia uwagi na zagrożone placówki społeczne.

W celu ujęcia w określone ramki planu pracy społecznej i kulturalno-świątowej oraz lepszego przygotowania się do niej, zjazd proponuje zarządom wszystkich środowisk zorganizowanie u siebie planowego przeszkolenia koleżanek i kolegów w tym kierunku.

II/Biorąc pod uwagę poważne oddalenie akademika Polaka od szerokich warstw polskiego ludu pracującego w Litwie oraz okoliczność, iż lud ten, będąc pozbawiony wpływów rodzimej kultury, szybkiemi krokami dąży ku wynarodowieniu, VI Zjazd Polskiej Młodzieży Akadmieckiej Litwy zwraca uwagę na to swych uczestników oraz gorąco wzywa wszystkich akademików Polaków do zbliżenia z ludem.

Pozatem przyjęto uchwały wewnętrznoorganizacyjne w sprawie zmiany wysokości składki członkowskiej i potrzeby rozszerzenia działalności komisji pośrednictwa pracy.

Prezesem Związku na r.1932/33 został obrany ponownie p.Czesław Mikołajunas. Na członków zarządu obrano: pp.Janinę Makarewiczównę, Halinę Nagurską, Juljusza Dawidowicza, Bolesława Kobylińskiego, Ksawerego Narkiewicza i Stanisława Radeckiego-Mikulicza, na kandydatów zaś pp.Marję Ludkiewiczównę i Stanisława Pałczyńskiego.

Do Komisji Rewizyjnej weszli: pp.J.Majewski, E.Raczunas, K.Rutkowski, Z.Ugiański, i H.Zalewski, jako członkowie oraz Z.Borysowicz jako kandydat.

Sąd Koleżeński obrano w składzie pp.: A.Bojki, Cz.Galińskiego, E.Jakubowskiego, L.Ludkiewicza i H.Szyłkarskiego jako członków oraz St.Perkowskiego i M.Ukińskiego, jako kandydatów.

V. LITWINI PRUSCY.

K r o n i k a .

K o n g r e s L i t w i n ó w p r u s k i c h w T y l ż y ."Liet. Aidas" /195/: 28 sierpnia odbył się w Tylży kongres Litwinów pruskich. W kongresie wzięli udział przedstawiciele 4-ch towarzystw, a mian. t-stwa śpiewackiego, kulturalnego, prasowego i kobiecego. Przybyło również sporo działaczy. Ogółem w kongresie wzięło udział 80 osób.

Kongresowi przewodniczył dr.Vidunas. Sprawozdania wygłaszał dr.Vidunas p.Jagomastas, p.Milajtis i p.Milajtisowa. Przyjęto cały szereg uchwał, w których Litwini pruscy uskarżają się na swą ciężką sytuację, która pogorszyła się zwłaszcza w ostatnich czasach /napaści, pobicia i t.d./. Pozatem Litwini pruscy domagali się przyznania prawa zakładania prywatnych szkół litewskich, wprowadzania języka litewskiego w szkołach niemieckich i t.d.